

УДК 341.217:352(477)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2025-50-2-261-276>

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАРАДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Татаренко Г.В., Нікітіна О.В.

ON THE ISSUE OF LEGAL SUPPORT FOR PARADIPLMACY IN UKRAINE: CURRENT STATE AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

Tatarenko H.V., Nikitina O.V.

У статті досліджено сучасний стан правового забезпечення парадипломатичної діяльності в Україні з урахуванням динаміки децентралізаційних процесів, євроінтеграційного курсу держави та викликів воєнного часу. Зазначено, що парадипломатія - як форма зовнішньої діяльності органів місцевого самоврядування та регіональної влади - поступово набуває системного характеру, але водночас стикається з низкою правових, інституційних та процедурних обмежень. Проаналізовано основні законодавчі акти, що регулюють міжнародну взаємодію на субнаціональному рівні, зокрема Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво», Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інші дотичні нормативно-правові документи. Автори наголошено на фрагментарності чинної нормативної бази, відсутності єдиного реєстру угод органів місцевого самоврядування та потребі у кращій координації з боку центральних органів виконавчої влади, насамперед Міністерства закордонних справ. У статті запропоновано напрями вдосконалення правового механізму парадипломатії в Україні, зокрема шляхом кодифікації відповідних повноважень, створення спеціалізованого підрозділу МЗС, спрощення процедур участі в міжнародних програмах, а також закріплення міжнародної діяльності регіонів як пріоритетного напрямку в державній регіональній політиці. Зроблено висновок, що правове оновлення парадипломатії є необхідною умовою її подальшого розвитку як інструмента міжнародної суб'єктності регіонів України.

Ключові слова: парадипломатія, децентралізація, регіони, міжнародне право, муніципалітети, законодавство, зовнішні зв'язки.

Актуальність. У сучасному глобалізованому світі роль субнаціональних акторів у сфері міжнародних відносин істотно зросла. Це зумовлено не лише процесами децентралізації та регіоналізації, але й необхідністю швидкої реакції на транснаціональні виклики, такі як зміни клімату, гуманітарні кризи, економічні потрясіння чи збройні конфлікти. У цьому контексті парадипломатія постає як

ефективний інструмент для мобілізації зовнішніх ресурсів, розширення політичного та економічного впливу регіонів, а також зміцнення культурної та гуманітарної співпраці.

Особливої актуальності парадипломатія набуває для України, яка упродовж останнього десятиліття перебуває у стані активної трансформації державного управління, інтеграції до Європейського

Союзу та протидії зовнішній агресії. У цих умовах саме регіональні та муніципальні ініціативи дедалі частіше стають дієвими каналами міжнародної комунікації та співпраці, зокрема для залучення інвестицій, гуманітарної допомоги та реалізації проєктів відновлення.

Метою цього дослідження є аналіз еволюції форм і методів парадипломатичної діяльності, їхнього інституційного оформлення та практичного застосування у контексті сучасних міжнародних відносин. Особлива увага приділяється досвіду України, яка на тлі децентралізаційних реформ і зовнішньополітичної переорієнтації активно формує нові підходи до субнаціонального зовнішнього співробітництва. Вивчення історичних прикладів, теоретичних моделей та сучасних інструментів парадипломатії дозволяє сформувати цілісне уявлення про її роль у системі багаторівневого глобального управління.

У цьому контексті важливо також звернути увагу на науковий доробок, присвячений вивченню парадипломатичних процесів. У межах українського наукового дискурсу помітний внесок у дослідження цієї тематики зробили такі дослідники: Я. Турчин, яка зосереджується на регіональній дипломатії України та її інтеграції до європейського простору [1]; Т.О. Грачевська, що розглядає парадипломатію як інструмент регіонального розвитку та децентралізаційних процесів [2]; І.К. Головка, який досліджує її крізь призму публічної дипломатії та міжнародної комунікації [3]; О.О. Кравченко, який аналізує парадипломатичну діяльність у контексті зовнішньої політики України [4]; А.О. Аміров, який вивчає правові та інституційні основи регіонального міжнародного співробітництва [5]; А.В. Войціховський, М.І. Марчук, Є.С. Логвиненко та О.Г. Білорус - зосереджуються на економічному аспекті

парадипломатії, зокрема її ролі у залученні іноземних інвестицій [6;7].

Термін «парадипломатія» увійшов у науковий обіг у 1980-х роках і поступово набув широкого визнання завдяки дослідженням таких провідних науковців, як Іво Духачек та Панайотіс Солдатос. Їхня праця дала старт системному аналізу участі субнаціональних акторів у міжнародних відносинах. Зокрема, вони не лише окреслили межі цього поняття, а й теоретично обґрунтували його значення в умовах децентралізації, регіоналізації та зростаючої складності глобального управління. Парадипломатія, у цьому контексті, почала розглядатися не як виняток або виклик традиційній дипломатії, а як закономірний результат політичної трансформації на тлі глобалізації.

Особливо важливим внеском у методологію парадипломатії стала робота Іво Духачека *Perforated sovereignties: Towards a typology of new actors in international relations* [8], у якій автор запропонував типологію нових учасників міжнародної політики. Духачек трактує парадипломатію як інституційно оформлену зовнішню діяльність субнаціональних утворень, яка існує паралельно з державною дипломатією, але має власні цілі, засоби та канали реалізації. Його підхід дозволив закласти основу для подальших досліджень, які зосереджуються на практичних формах реалізації парадипломатії в різних політичних системах.

У сучасній українській академічній традиції парадипломатія переважно аналізується в контексті регіонального розвитку, зовнішньоекономічної активності та адаптації до європейських стандартів врядування. Особливу увагу приділено ролі парадипломатії як механізму залучення міжнародної підтримки, інтеграції до глобальних мереж і просування національних інтересів через локальні ініціативи.

Так, Я. Турчин зосереджується на дослідженні механізмів взаємодії українських регіонів з міжнародними партнерами, акцентуючи увагу на тому, що міжрегіональне співробітництво формує важливу підсистему зовнішньої політики України [1]. Науковиця доводить, що регіональна дипломатія сприяє не лише економічному та гуманітарному розвитку, а й підвищенню міжнародної суб'єктності держави в умовах політичної децентралізації.

Дослідниця Т.О. Грачевська трактує парадипломатію як один із ключових інструментів сучасної регіоналізації, що дозволяє посилювати інституційну спроможність територіальних громад. У своїх працях вона демонструє, як міжнародне партнерство регіонів зміцнює демократичні практики, сприяє політичній мобілізації на місцях і запускає горизонтальні зв'язки, які доповнюють офіційний зовнішньополітичний курс держави [2].

Іншого аспекту торкається І.К. Головка, який аналізує парадипломатію у зв'язку з публічною дипломатією. Він підкреслює, що через культурні, освітні та комунікативні канали регіони стають важливими акторами у сфері міжнародних відносин. Його дослідження окреслює інструменти м'якої сили, які можуть бути реалізовані на рівні громад у межах парадипломатичної діяльності [3].

У свою чергу, Е.А. Сиромолот зосереджується на стратегічному вимірі парадипломатії, розглядаючи її як елемент зовнішньополітичного позиціонування держави. Автор відзначає, що зростання активності регіонів у сфері міжнародних зв'язків не лише формує позитивний імідж України на світовій арені, а й відкриває нові можливості для просування національних інтересів через локальні ініціативи [4].

Важливий правовий аспект парадипломатичної діяльності розкриває А.О.

Аміров. У своїх дослідженнях він аналізує інституційні механізми, які забезпечують участь українських регіонів у міжнародних програмах та ініціативах, особливо в європейському контексті. Автор наголошує на потребі подальшої нормативної конкретизації повноважень місцевих органів у цій сфері, а також розробки єдиної стратегії держави щодо розвитку парадипломатії [5].

Таким чином, сучасна наукова думка в Україні поступово формує комплексне бачення парадипломатії як багатовимірного явища. У поєднанні з класичними теоріями, українські дослідження демонструють прагнення до поглиблення аналізу ролі субнаціональних акторів у зовнішньополітичній площині. Це відкриває перспективу для подальшого вдосконалення механізмів міжнародного співробітництва регіонів і громад, а також сприяє формуванню нової культури публічного управління, зорієнтованої на глобальну взаємодію, правову інтеграцію та стратегічну відкритість.

Для кращого розуміння сучасної природи парадипломатії доцільно звернутися до її історичних витоків. Парадипломатія як явище міжнародних відносин має глибоке історичне коріння, що сягає епохи середньовіччя, коли автономні міста-держави, торговельні гільдії та регіональні утворення активно встановлювали міжнародні зв'язки незалежно від центральних урядів [9]. Одним із найяскравіших прикладів ранньої парадипломатії є Ганзейський союз (XIV–XVI століття), який об'єднував понад 200 торговельних міст Північної Європи. Союз не лише координував економічну діяльність, а й укладав договори з іноземними правителями, мав власний флот для захисту торгових шляхів та здійснював дипломатичні місії, що фактично прирівнювали його до суб'єкта міжнародних відносин. Аналогічно, міста-держави Італії, такі як Венеція та Генуя, вели

незалежну зовнішню політику, укладали союзи та підписували торговельні угоди.

У період Нового часу формування централізованих національних держав значно звузило можливості регіонів і міст для здійснення самостійної міжнародної діяльності. Однак упродовж XIX–XX століть процеси федералізації та децентралізації сприяли поступовому відновленню і розширенню парадипломатичних практик. Так, у XIX столітті американські штати почали налагоджувати співпрацю з канадськими провінціями, і хоча така взаємодія формально контролювалася федеральною владою, вона все ж дозволила укладати угоди у сферах торгівлі, охорони довкілля та розвитку інфраструктури. У XX столітті ці тенденції набули ще більшої виразності: у 1960-х роках провінція Квебек в Канаді розгорнула власну міжнародну діяльність, відкриваючи представництва за кордоном та активно розвиваючи економічні, культурні й наукові зв'язки. Схожим шляхом пішла і Каталонія в Іспанії, яка у 1980-х роках створила мережу дипломатичних офісів у країнах Європи та Латинської Америки.

На інституційному рівні зростання ролі регіональної дипломатії зумовило появу міжнародних організацій і нормативних актів, які легітимізували право субнаціональних утворень на зовнішню взаємодію. Важливими етапами цього процесу стали ухвалення Європейської хартії місцевого самоврядування у 1985 році та Маастрихтського договору в 1992 році, які заклали правові засади для міжрегіональної співпраці в межах Європейського Союзу [10; 11]. Створення у 1994 році Європейського комітету регіонів стало ще одним кроком у напрямі зміцнення участі місцевих і регіональних органів влади у процесі формування європейської політики [12].

Активний розвиток парадипломатії в Україні розпочався після проголошення

незалежності у 1991 році. Перші кроки в цьому напрямі були пов'язані переважно з транскордонним співробітництвом із сусідніми державами — Польщею, Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Лідерами у встановленні партнерських зв'язків із європейськими регіонами стали Львівська та Закарпатська області. Із приєднанням України до Ради Європи у 1995 році відкрилися нові перспективи для участі регіонів у таких європейських програмах, як INTERREG і Єврорегіони [13]. Зокрема, у межах програми «Єврорегіон Карпати» реалізовано низку важливих інфраструктурних, екологічних та освітніх проєктів [14].

Наступним етапом розвитку парадипломатії в Україні стала її активізація в контексті європейської інтеграції. Вступ сусідніх країн — Польщі, Словаччини та Угорщини — до Європейського Союзу у 2004 році дав новий імпульс транскордонному співробітництву. Станом на 2025 рік Україна вже бере участь у понад 30 міжнародних програмах регіонального розвитку, що охоплюють питання охорони довкілля, модернізації інфраструктури та розширення культурних зв'язків. Яскравим прикладом є програма «Польща–Білорусь–Україна», в межах якої було залучено понад 150 мільйонів євро для реалізації більш ніж 200 проєктів у сфері медицини, туризму та екології [15; 16].

Розширення міжнародної діяльності регіонів вимагало створення відповідного правового підґрунтя. Нині правове забезпечення парадипломатії в Україні ґрунтується на низці нормативно-правових актів. Зокрема, ключовим є Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» (2024) [17], що регламентує порядок міжнародної взаємодії регіональних органів влади. Водночас значну роль відіграють норми законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності, зокрема

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (1991) [18], а також Закон «Про міжнародні договори України» (2004) [19], який визначає процедуру укладання міжнародних угод, зокрема на субнаціональному рівні. Важливе значення має також Закон України «Про дипломатичну службу» (2018) [20], який, хоча й стосується загальнодержавної зовнішньої політики, все ж створює умови для ефективної взаємодії між регіонами та міжнародними партнерами.

Одним із ключових чинників, що посилили потенціал парадипломатії в Україні, стали реформи децентралізації, які впроваджуються з 2014 року [21; 22; 23]. Ці зміни суттєво розширили повноваження місцевого самоврядування, забезпечивши громадам фінансову, адміністративну та політичну автономію. Як результат, регіони та територіальні громади отримали змогу самостійно ініціювати міжнародні проекти, укласти партнерські угоди з іноземними суб'єктами, а також активно залучатися до програм міжнародної технічної допомоги та розвитку. Таким чином, децентралізація сприяла формуванню спроможних місцевих акторів, здатних визначати й реалізовувати власні зовнішньополітичні пріоритети.

Починаючи з 2022 року, на тлі повномасштабної війни з росією, українські регіони значно активізували свою міжнародну діяльність, зосередившись на пошуку гуманітарної, технічної та військової підтримки. Зокрема, Львівська, Одеська та Дніпропетровська області уклали десятки партнерських угод із муніципалітетами країн Європи та Північної Америки з метою залучення допомоги та реалізації програм з відновлення критичної інфраструктури. У 2023–2025 роках ці процеси супроводжуються поступовою адаптацією

українського законодавства до норм Європейського Союзу в частині децентралізації та місцевого самоврядування, що, в свою чергу, посилює спроможність регіонів до міжнародної взаємодії [24; 25; 26].

У цьому контексті парадипломатія постає як ключовий інструмент зовнішньої політики на регіональному рівні. Вона сприяє не лише розвитку міжрегіональної співпраці, економічному зростанню та культурному обміну, а й зміцненню зв'язків з міжнародною спільнотою в умовах війни та євроінтеграційних прагнень. Українські регіони дедалі активніше використовують цей інструмент для мобілізації зовнішніх ресурсів, просування власних інтересів і впровадження європейських практик.

Узагальнюючи, варто наголосити, що парадипломатія — це особлива форма зовнішньополітичної діяльності субнаціональних акторів: регіонів, міст, автономних областей та інших територіальних одиниць, які не мають статусу суверенних держав. Її розвиток зумовлений зростанням ролі місцевих учасників у глобальних політичних і економічних процесах, що є наслідком таких явищ, як децентралізація, глобалізація та інтеграція. Основними передумовами для розвитку парадипломатії є потреба у вирішенні локальних проблем через міжнародну взаємодію, залучення інвестицій, обмін культурними цінностями та підвищення екологічної стійкості. Визначення форм парадипломатії ґрунтується на таких чинниках, як цілі зовнішньої діяльності, рівень міжнародної співпраці та інституційна база, що забезпечує її реалізацію.

Форми парадипломатії з урахуванням специфіки національного розвитку представлені у Таблиці нижче (див. таблицю).

Таблиця

Форми парадипломатії з урахуванням специфіки національного розвитку

Форма парадипломатії	Опис	Приклад	Статистика	Правове забезпечення
1	2	3	4	5
Економічна	Спрямована на залучення інвестицій, розвиток міжнародної торгівлі, створення економічних альянсів та участь у глобальних ринках.	Львівська міська рада співпрацює з німецьким містом Фрайбург у сфері сталої енергетики та розвитку інфраструктурних проєктів. У рамках партнерства залучено понад 10 млн євро на модернізацію транспортної системи міста.	За даними ОЕСР, частка субнаціональних інвестицій у міжнародну економічну діяльність зросла на 35% за останні 10 років.	Регулюється статтями Європейської хартії місцевого самоврядування (1985), що визнає право місцевих органів влади на міжнародне співробітництво.
Культурна	Охоплює обміни у сфері мистецтва, науки, освіти, туризму та спорту, що сприяє зміцненню міжкультурних зв'язків і поширенню національної ідентичності.	Одеса розвиває культурні зв'язки з іспанською Валенсією, організовуючи спільні виставки сучасного мистецтва, фестивалі та обмінні програми для студентів.	Згідно з даними ЮНЕСКО, міжрегіональна культурна співпраця зросла на 28% у період з 2010 по 2020 р..	Відповідає нормам Конвенції ЮНЕСКО про захист та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005).
Екологічна	Міжнародна співпраця у сфері екологічної безпеки, змін клімату та сталого розвитку.	Львів є учасником програми «Зелені міста» Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), що передбачає інвестиції у розвиток	В Європі 65% екологічних ініціатив реалізується на рівні субнаціональних утворень (дані Європейської комісії).	Закріплено у Паризькій угоді (2015) та Європейському зеленому курсі (2019).

Продовження табл.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

		екологічного транспорту та модернізацію системи поведження з відходами.		
Політична	Співпраця між регіонами та містами з метою сприяння демократії, прав людини та захисту громадянських свобод.	Київ активно співпрацює з муніципалітетами європейських столиць, таких як Варшава, Вільнюс і Берлін, у рамках програм підтримки українських біженців.	За даними Ради Європи, понад 75% європейських міст беруть участь у політичних ініціативах, спрямованих на підтримку демократичних інститутів.	Відповідає принципам Європейської хартії регіональної демократії (2009) та Гельсінкського заключного акта (1975).
Гуманітарна	Спрямована на мобілізацію міжнародної допомоги у кризових ситуаціях, включаючи збройні конфлікти, природні катастрофи та гуманітарні кризи.	Дніпро отримує гуманітарну допомогу від міст-партнерів США, зокрема Лос-Анджелеса та Чикаго, що включає медичне обладнання та підтримку внутрішньо переміщених осіб.	Відповідно до даних ООН, близько 60% гуманітарної допомоги у світі координується на рівні місцевих адміністрацій.	Регулюється Женевськими конвенціями (1949) та міжнародним гуманітарним правом.

Методологія парадипломатії охоплює сукупність науково обґрунтованих підходів, принципів і практичних інструментів, які використовуються субнаціональними утвореннями (регіонами, містами, громадами) для реалізації зовнішньої діяльності. Вона формується на перетині політичних, правових, економічних і технологічних чинників, які впливають на форми, способи й ефективність взаємодії субнаціональних акторів із міжнародною спільнотою. З огляду на багатокomпонентність цього явища,

методологія парадипломатії потребує опори на низку теоретичних моделей, що пояснюють її природу, логіку та інституційну динаміку.

У науковому середовищі парадипломатія розглядається крізь призму трьох провідних теоретичних концепцій:

1. Теорія багаторівневого управління (Multilevel Governance), сформульована Лісбет Хуг та Гері Марксом у праці *"Multi-Level Governance and European Integration"* (2001) [27], стверджує, що процеси прийняття

рішень у сучасному світі відбуваються не виключно на рівні національних урядів. Натомість вони розподілені між локальними, регіональними та міжнародними суб'єктами. У цьому контексті парадипломатія розглядається як один із механізмів включення субнаціональних акторів у глобальні процеси управління, що дозволяє регіонам впливати на зовнішню політику через партнерства, угоди та проєкти.

2. Неоліберальний інституціоналізм, представлений Робертом Кеохейном у праці *"After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy"* (1984) [28], наголошує на ролі міжнародних інституцій у створенні стабільного середовища для кооперації. У контексті парадипломатії це означає, що регіони та міста, не маючи суверенітету, все ж можуть діяти в межах міжнародного простору — за підтримки таких інституцій, як Європейський Союз, ООН, НАТО, через участь у форумах, угодах про співробітництво та грантових ініціативах.

3. Глобалізаційна теорія, уособлена дослідженням Саскії Сассен *"The Global City: New York, London, Tokyo"* (1991) [29], акцентує увагу на тому, що великі міста — глобальні вузли економіки та культури — набувають власної міжнародної суб'єктності. Такі міста, як Лондон, Нью-Йорк або Барселона, фактично виступають автономними дипломатичними одиницями, які проводять власну зовнішню політику в межах національних держав. Цей підхід є особливо актуальним для мегаполісів, які прагнуть реалізувати інноваційні моделі урядування, залучити інвестиції та впливати на глобальні порядки денні.

Методологія парадипломатії також має історичний вимір, що демонструє її еволюцію:

У XVIII–XIX століттях парадипломатичні функції реалізовувалися через торгову дипломатію автономних міст —

зокрема Венеції, Генуї та учасників Ганзейського союзу. Їхня діяльність не лише носила економічний характер, а й передбачала укладання договорів, ведення перемовин та захист торгових інтересів у міжнародному середовищі.

У XX столітті, особливо після Другої світової війни, парадипломатія отримала нове дихання завдяки створенню регіональних об'єднань та міжнародних мереж — таких як Асоціація європейських регіонів (AER, 1985) та Metropolis (1984). Вони інституціоналізували міжмуніципальну співпрацю та закріпили право міст на участь у глобальних процесах.

На зламі XX–XXI століть парадипломатія розширила свої рамки за рахунок цифровізації, зростання екологічної відповідальності та економічної інтеграції. Так виникли нові практики: екологічна, економічна та цифрова парадипломатія, які істотно вплинули на характер регіональної дипломатичної взаємодії.

У практичному вимірі парадипломатія реалізується через основні механізми, що стали ефективними каналами субнаціональної участі у міжнародному житті:

1. Двосторонні та багатосторонні угоди, що укладаються між регіонами. Наприклад, партнерство Києва з Лондоном передбачає підтримку у післявоєнному відновленні, а співпраця Гданська з Миколаєвом та Парижа з Чернівцями спирається на положення Європейської хартії місцевого самоврядування (1985) [30].

2. Членство в міжнародних організаціях забезпечує доступ до фінансових, аналітичних і представницьких можливостей. Прикладом є участь Одеси в Чорноморському євро регіоні та програмі Black Sea Cross-Border Cooperation, яка у 2023 році профінансувала понад 50 проєктів [31].

3. Участь у міжнародних програмах, таких як Horizon Europe, відкриває науково-дослідницький і інноваційний потенціал для регіонів. Наприклад, Харківський політехнічний інститут долучився до досліджень з водневої енергетики в рамках цієї програми [32; 33].

4. Цифрова парадипломатія реалізується через онлайн-платформи, як-от Kyiv Digital, що дозволяють не лише оптимізувати муніципальне управління, а й ефективно просувати місто в міжнародному просторі. За оцінками Світового банку, цифровізація здатна підвищити обсяг міжнародних інвестицій на 15–20% [34].

Сучасна парадипломатія знаходиться на перехресті кількох глобальних процесів — цифрової трансформації, кліматичних змін, динаміки глобальної безпеки та економічної турбулентності. Ці виклики вимагають не лише оновлення інструментарію парадипломатичної діяльності, а й глибшої концептуалізації її методологічного підґрунтя. Перспективні напрями розвитку методології парадипломатії охоплюють три основні вектори: екологізацію, технологізацію та інституціоналізацію.

1. Екологізація парадипломатії (зелена парадипломатія). Парадипломатія дедалі частіше слугує інструментом вирішення спільних екологічних проблем, які не мають державних кордонів — зміна клімату, забруднення довкілля, деградація екосистем. Міста і регіони, будучи першими, хто відчуває наслідки екологічних криз, стають рушіями «зеленої дипломатії». Це вимагає нової методології, яка базуватиметься на:

- локалізації глобальних цілей сталого розвитку (SDGs) у регіональних стратегіях зовнішньої політики;
- включенні екологічних параметрів у всі парадипломатичні угоди та ініціативи (екологічний аудит співпраці);

- формуванні транскордонних екологічних кластерів, де регіони різних країн об'єднуються за географічним, екосистемним або ресурсним принципом;

- інституційному партнерстві з міжнародними організаціями (UNEP, ICLEI, C40 Cities), які формують екологічні політики та надають експертизу.

Методологічна переорієнтація на екологічну складову потребує міждисциплінарності: поєднання екологічного права, міжнародних стандартів сталого розвитку та регіональної політики.

2. Цифрова трансформація та штучний інтелект у парадипломатії

Технологічний розвиток кардинально змінює способи міжнародної взаємодії. Використання цифрових платформ, аналітики даних та штучного інтелекту (ШІ) стає не просто інновацією, а методологічною нормою.

Перспективи цифрової парадипломатії включають:

- створення інтерактивних муніципальних платформ з можливістю автоматичного інформування міжнародних партнерів про локальні проєкти, гранти, тендери;
- застосування штучного інтелекту для прогнозування ефективності міжнародних ініціатив, аналізу потенційних ризиків, обґрунтування геополітичних рішень на основі великих даних;
- цифрову дипломатичну комунікацію в режимі реального часу, що знижує транзакційні витрати, пришвидшує обмін даними та робить парадипломатію доступною навіть для малих громад;
- розробку муніципальних CRM-систем для управління партнерствами, угодами та спільними проєктами;
- використання аналітики соціальних мереж і краудсорсингу як джерела

міжнародної публічної думки для врахування у місцевій зовнішній політиці.

Методологічно це вимагає поєднання знань із міжнародного права, управління публічними даними, кібербезпеки та дипломатії в цифровому середовищі.

3. Інституціоналізація блокчейн-інструментів у міжрегіональній співпраці

Блокчейн — це не лише технологія фінансових трансакцій, а й метод забезпечення довіри, відкритості та децентралізованого контролю у міжнародній взаємодії. У парадипломатії це відкриває низку перспектив:

- смарт-контракти для виконання міжмуніципальних угод: автоматичне виконання зобов'язань, прив'язане до досягнення певних показників чи етапів проєкту;

- відкриті блокчейн-реєстри міжнародних угод регіонів, які унеможливають їх фальсифікацію, приховування або несанкціоновані зміни;

- транскордонне спільне управління фондами міжнародної допомоги або проєктного фінансування в межах багатосторонніх ініціатив;

- міжнародна сертифікація компетентностей і проєктів, що дозволить створити мережі довіри між містами різних країн.

Ці інновації вимагають методологічної адаптації правових моделей до децентралізованого управління, формування нових інституційних практик і цифрової грамотності місцевих урядів.

Розвиток методології парадипломатії дедалі більше залежить від здатності поєднувати класичні теоретичні підходи з інноваційними технологічними рішеннями. Екологічна відповідальність, цифрова гнучкість і прозорість управління стають ключовими параметрами ефективної зовнішньої діяльності регіонів. У цьому

контексті парадипломатія вже не просто доповнення до державної дипломатії, а самостійний, високотехнологічний і нормативно обґрунтований інструмент глобальної взаємодії.

Висновок. Парадипломатія є невід'ємною складовою сучасної системи міжнародних відносин і важливим інструментом реалізації зовнішньої політики на субнаціональному рівні. Її розвиток зумовлений процесами децентралізації, глобалізації та посиленням ролі регіонів у вирішенні міжнародних викликів. В українських умовах парадипломатія набула особливого значення в контексті євроінтеграції, відновлення після війни та залучення зовнішньої підтримки.

Еволюція форм і методів парадипломатичної діяльності свідчить про її адаптивність до сучасних викликів і потреб регіонального розвитку. Теоретичні концепції, такі як багаторівневе управління та неоліберальний інституціоналізм, підтверджують легітимність участі субнаціональних акторів у міжнародному співробітництві. Водночас ефективна парадипломатія потребує належного правового, інституційного та фінансового забезпечення.

Для забезпечення сталого розвитку парадипломатії в Україні необхідним є послідовне вдосконалення її правового регулювання. На сьогодні діяльність регіонів та муніципалітетів у сфері міжнародної взаємодії спирається на окремі положення чинного законодавства, зокрема Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та «Про міжнародні договори України». Проте з урахуванням активізації міжнародної ролі субнаціональних акторів у контексті децентралізації та євроінтеграції, постає

потреба в системному оновленні та узгодженні правової бази парадипломатії.

Передусім доцільним є розроблення окремого підзаконного нормативного акта, який би деталізував правовий статус органів місцевого самоврядування та регіональних адміністрацій у сфері міжнародної діяльності. Такий документ має закріпити процедури укладання міжнародних угод на субнаціональному рівні, вимоги до звітності, а також механізми координації з Міністерством закордонних справ України.

Важливим кроком також є створення єдиного державного реєстру міжнародних договорів, укладених органами місцевого самоврядування. Це дозволить забезпечити належний контроль, прозорість і облік парадипломатичної діяльності, сприятиме обміну досвідом між регіонами, а також надасть змогу централізовано оцінювати ефективність таких ініціатив.

Водночас варто розширити функціонал МЗС України, зокрема створити в його структурі окремий підрозділ або координуючу платформу з підтримки субнаціональної дипломатії. Такий орган міг би здійснювати експертно-методичний супровід, сприяти налагодженню міжнародних контактів, консультувати щодо правових аспектів та процедур взаємодії з іноземними партнерами.

Не менш актуальним є включення парадипломатичної діяльності як пріоритетного напрямку до Стратегії регіонального розвитку України. Це дозволить розглядати міжнародну співпрацю не лише як зовнішньополітичну функцію, а як потужний інструмент соціально-економічної модернізації громад, що сприяє залученню інвестицій, розширенню культурних зв'язків та посиленню місцевої спроможності.

Окрім цього, слід переглянути законодавчі та процедурні бар'єри, які ускладнюють участь регіонів у міжнародних

грантових програмах та транскордонних проєктах. Спрощення адміністративних процедур, бюджетних обмежень та погоджувальних механізмів сприятиме більш активному залученню українських регіонів до глобальних і європейських програм допомоги та розвитку.

Таким чином, створення сприятливого правового середовища для парадипломатії є ключовою умовою її інституціонального зміцнення. Це дозволить перетворити регіони на повноцінних партнерів у міжнародній взаємодії, а також забезпечити інтеграцію України у глобальні процеси через широку мережу локальних ініціатив і зовнішніх зв'язків.

Література:

1. Турчин Я., Івасечко О. Особливості співвідношення парадипломатії та сепаратизму в сучасних міжнародних процесах // *Транскордонне співробітництво та спільний європейський простір: теорія, практика і нові можливості: монографія*. – Львів; Olsztyn, 2018. – С. 11–22.
2. Грачевська Т. О. Парадипломатія як складова процесів регіоналізації на сучасному етапі // *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. – 2014. – Т. 12. – Вип. 116. – С. 77–82. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/774/784> (дата звернення: 03.03.2025).
3. Головка І. К. Становлення концепту публічної дипломатії в сучасному науковому дискурсі: роль парадипломатії // *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. – 2024. – Т. 7. – № 1. – С. 180–188. DOI: 10.15421/342429.
4. Сиромолот Е. А. Роль публічної дипломатії та суспільних комунікацій у міждержавному управлінні розвитком територій // *Тези доповідей конференції Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця*. – Харків, 2023. – С. 371–373. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/34531/1/Syromolot_tезy.pdf (дата звернення: 03.03.2025).

5. Аміров А. О. Парадипломатія в зовнішньополітичному виборі України: «П'яте колесо» чи акселератор європейської інтеграції? // *Політикус*. – 2021. – № 4. – С. 14–19.

6. Войціховський А. В., Марчук М. І., Логвиненко Є. С. Міжнародно-правовий статус «невизнаних держав» як особливих політико-територіальних утворень // *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 115–123. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.12> (дата звернення: 03.03.2025).

7. Білорус О. Г. Імперативи економічної дипломатії в умовах глобальної неоконвергенції // *Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Економічні науки»*. – 2016. – Вип. 23. – С. 124–130. URL: [file:///C:/Users/%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Desktop/Nvdau_2016_23\(3\)_16.pdf](file:///C:/Users/%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Desktop/Nvdau_2016_23(3)_16.pdf). (дата звернення: 03.03.2025).

8. Duchacek I., «Perforated Sovereignities: Towards a Typology of New Actors in International Relations» // В: Michelmann H. J., Soldatos P. (ред.), *Federalism and International Relations: The Role of Subnational Units*, Oxford University Press, 2001. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/13079/1/120.pdf> (дата звернення: 03.03.2025)

9. Зінченко А. Л. *Історія дипломатії: від давнини до нового часу*: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. Л. Зінченко. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 433 с.

10. Європейська хартія місцевого самоврядування (European Charter of Local Self-Government), 15 жовтня 1985 р. – Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/168007a088>, (дата звернення: 03.03.2025).

11. Маастрихтський договір (Treaty on European Union), 7 лютого 1992 р. – Договір Європейського Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A11992M%2FTXT>, (дата звернення: 03.03.2025).

12. Європейський комітет регіонів (European Committee of the Regions). – Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <https://cor.europa.eu/en> (дата звернення: 03.03.2025).

13. Програма Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027 // *Офіційний сайт програми*. – 2024. URL: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/Programme%20docume

nts/JOP/wersja%203/Interreg%20NEXT%20PL-UA%202021-2027%20v.3_05.11.2024_UA.pdf.

14. Карпатський Євросережіон як основна форма транскордонного співробітництва // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія»*. – 2013. – Вип. 1(30). – С. 127.

15. Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 // *Офіційний сайт Програми*. URL: <https://www.pbu2020.eu/ua/pages/251>.

16. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi>

17. Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 17.12.2023 № 3668-IX // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#n238>.

18. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>.

19. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1906-15>.

20. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 № 2449-VIII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2449-19>.

21. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19>.

22. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>.

23. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1508-18>.

24. Міжмуніципальна та міжнародна співпраця як інструмент розвитку та відновлення

громад в умовах війни // *Інститут аналітики та адвокації*. – 2023. URL: <https://iaa.org.ua/articles/mizhmunicypalna-ta-mizhnarodna-spivpracya-yak-instrument-rozvytku-ta-vidnovlennya-gromad-v-umovah-vijny>, (дата звернення: 03.03.2025).

25. Адаптація конституційного законодавства України до права Європейського Союзу // *Конституційний Суд України*. – 2023. URL: <https://ccu.gov.ua/library/adaptaciya-konstytucijnogo-zakonodavstva-ukrayiny-do-prava-yevropeyskogo-soyuzu>, (дата звернення: 03.03.2025).

26. Підтримка децентралізаційної реформи в Україні досягла 77% // *Офіс Ради Європи в Україні*. – 2023. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/public-support-to-decentralisation-reform-in-ukraine-reaches-77->, (дата звернення: 03.03.2025).

27. Hooghe L., Marks G. *Multi-Level Governance and European Integration* / L. Hooghe, G. Marks. – Lanham: Rowman & Littlefield, 2001. – 256 p. URL: <https://rowman.com/ISBN/9780742510203/Multi-Level-Governance-and-European-Integration>, (дата звернення: 03.03.2025).

28. Keohane R. O. *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy* / R. O. Keohane. – Princeton: Princeton University Press, 1984. – 320 p. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/After_Hegemony, (дата звернення: 03.03.2025).

29. Sassen S. *The Global City: New York, London, Tokyo* / S. Sassen. – Princeton: Princeton University Press, 1991. – 480 p. URL: <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691070636/the-global-city>, (дата звернення: 03.03.2025).

30. Європейська енергетична відзнака (European Energy Award, ЕЕВ) в Україні // *Офіційний сайт Європейської комісії*. URL: <https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine>, (дата звернення: 03.03.2025).

31. Програма «Black Sea Cross-Border Cooperation» // *Одеський національний морський університет*. URL: <https://onmu.org.ua/ua/black-sea-cross-border-cooperation-ua.html>, (дата звернення: 03.03.2025).

32. Горизонт Європа (Horizon Europe) – Програма Європейського Союзу для наукових досліджень та інновацій // *Європейська комісія*. URL: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu>, (дата звернення: 03.03.2025).

33. SUN4Ukraine: Українські громади запрошуються до участі у Місії ЄС з кліматично нейтральних міст // *Horizon Europe*. URL: <https://horizon-europe.org.ua>, (дата звернення: 03.03.2025).

34. Київ Цифровий // *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Київ_Цифровий, (дата звернення: 03.03.2025).

References:

1. Turchyn Ya., Ivasechko O. Osoblyvosti spivvidnoshennia paradyplomatii ta separatyzmu v suchasnykh mizhnarodnykh protsesakh // *Transkordonne spivrobitnytstvo ta spilnyi yevropeyskyi prostir: teoriia, praktyka i novi mozhlyvosti: monohrafiia*. – Lviv; Olsztyn, 2018. – S. 11–22.

2. Hrachevska T. O. Paradyplomatiia yak skladova protsesiv rehionalizatsii na suchasnomu etapi // *Naukovo-teoretychnyi almanakh «Hrani»*. – 2014. – T. 12. – Vyp. 116. – S. 77–82. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/774/784> (data zvernennia: 03.03.2025).

3. Holovko I. K. Stanovlennia kontseptu publichnoi dyplomatii v suchasnomu naukovomu dyskursi: rol paradyplomatii // *Epistemolohichni doslidzhennia v filosofii, sotsialnykh i politychnykh naukakh*. – 2024. – T. 7. – № 1. – S. 180–188. DOI: 10.15421/342429.

4. Syromolot E. A. Rol publichnoi dyplomatii ta suspilnykh komunikatsii u mizhderzhavnomu upravlinni rozvytkom terytorii // *Tezy dopovidei konferentsii Kharkivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu imeni S. Kuznetsia*. – Kharkiv, 2023. – S. 371–373. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/34531/1/Syromolot_tczy.pdf (data zvernennia: 03.03.2025).

5. Amirov A. O. Paradyplomatiia v zovnishnopolitychnomu vybori Ukrainy: «Piate koleso» chy akselerator yevropeiskoi intehtatsii? // *Politykus*. – 2021. – № 4. – S. 14–19.

6. Voitsikhovskiy A. V., Marchuk M. I., Lohvynenko Ye. S. Mizhnarodno-pravovyi status «nevyznanykh derzhav» yak osoblyvykh politykoteritorialnykh utvoren//Pravo i bezpeka. 2022. № 1 (84). S. 115–123. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.12> (data zvernennia: 03.03.2025).

7. Bilorus O. H. Imperatyvy ekonomichnoi dyplomatii v umovakh hlobalnoi neokonverhentsii // Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy. Serii «Ekonomichni nauky». – 2016. – Vyp. 23. – S. 124–130. URL: [file:///C:/Users/%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Desktop/Nvdau_2016_23\(3\)_16.pdf](file:///C:/Users/%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Desktop/Nvdau_2016_23(3)_16.pdf). (data zvernennia: 03.03.2025).

8. Duchacek I., «Perforated Sovereignties: Towards a Typology of New Actors in International Relations» // V: Michelmann H. J., Soldatos P. (red.), Federalism and International Relations: The Role of Subnational Units, Oxford University Press, 2001. URL: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/13079/1/120.pdf> (data zvernennia: 03.03.2025)

9. Zinchenko A. L. Istoriia dyplomatii: vid davnyiny do novoho chasu: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / A. L. Zinchenko. – Vinnytsia: Nova knyha, 2002. – 433 c.

10. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia (European Charter of Local Self-Government), 15 zhovtnia 1985 r. – Rada Yevropy. URL: <https://rm.coe.int/168007a088>, (data zvernennia: 03.03.2025).

11. Maastrykhtskiy dohovir (Treaty on European Union), 7 liutoho 1992 r. – Dohovir Yevropeiskoho Soiuzu. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A11992M%2FTXT>, (data zvernennia: 03.03.2025).

12. Yevropeiskiy komitet rehioniv (European Committee of the Regions). – Ofitsiinyi sait Yevropeiskoho Soiuzu. URL: <https://cor.europa.eu/en> (data zvernennia: 03.03.2025).

13. Prohrama Interreg NEXT Polshcha – Ukraina 2021-2027 // Ofitsiinyi sait prohramy. – 2024. URL: https://pl-ua.eu/files/uploads/pages_en/Programme%20documents/JOP/wersja%203/Interreg%20NEXT%20PL-UA%202021-2027%20v.3_05.11.2024_UA.pdf.

14. Karpatskyi Yevrorehion yak osnovna forma transkordonnoho spivrobitnytstva // Naukovyi visnyk

Uzhhorodskoho universytetu. Serii «Istoriia». – 2013. – Vyp. 1(30). – S. 127.

15. Prohrama transkordonnoho spivrobitnytstva Polshcha-Bilorus-Ukraina 2014-2020 // Ofitsiinyi sait Prohramy. URL: <https://www.pbu2020.eu/ua/pages/251>.

16. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 serpnia 2020 r. № 695. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yyi-realizaciyi>

17. Pro mizhnarodne terytorialne spivrobitnytstvo Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 17.12.2023 № 3668-IX // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#n238>.

18. Pro zovnishnoekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 16.04.1991 № 959-XII // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>.

19. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 29.06.2004 № 1906-IV // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1906-15>.

20. Pro dyplomatychnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 07.06.2018 № 2449-VIII // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2449-19>.

21. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 157-VIII // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/157-19>.

22. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 156-VIII // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>.

23. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 17.06.2014 № 1508-VII // Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1508-18>.

24. Mizhmunitsypalna ta mizhnarodna spivpratsia yak instrument rozvytku ta vidnovlennia hromad v umovakh viiny // Instytut analityky ta advokatsii. – 2023. URL: <https://iaa.org.ua/articles/mizhmunicypalna-ta-mizhnarodna-spivpraczia-yak-instrument-rozvytku-ta-vidnovlennia-gromad-v-umovah-vijny>, (data zvernennia: 03.03.2025).

25. Adaptatsiia konstitutsiinoho zakonodavstva Ukrainy do prava Yevropeiskoho Soiuzu // Konstitutsiinyi Sud Ukrainy. – 2023. URL: <https://ccu.gov.ua/library/adaptaciya-konstituciynogo-zakonodavstva-ukrayiny-do-prava-yevropeyskogo-soyuzu>, (data zvernennia: 03.03.2025).

26. Pidtrymka detsentralizatsiinoi reformy v Ukraini dosiahla 77% // Ofis Rady Yevropy v Ukraini. – 2023. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/public-support-to-decentralisation-reform-in-ukraine-reaches-77->, (data zvernennia: 03.03.2025).

27. Hooghe L., Marks G. Multi-Level Governance and European Integration / L. Hooghe, G. Marks. – Lanham: Rowman & Littlefield, 2001. – 256 p. URL: <https://rowman.com/ISBN/9780742510203/Multi-Level-Governance-and-European-Integration>, (data zvernennia: 03.03.2025).

28. Keohane R. O. After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy / R. O. Keohane. – Princeton: Princeton University Press, 1984. – 320 p. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/After_Hegemony, (data zvernennia: 03.03.2025).

29. Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo / S. Sassen. – Princeton: Princeton University Press, 1991. – 480 p. URL: <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691070636/the-global-city>, (data zvernennia: 03.03.2025).

30. Yevropeiska enerhetychna vidznaka (European Energy Award, EEV) v Ukraini // Ofitsiinyi sait Yevropeiskoi komisii. URL: <https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine>, (data zvernennia: 03.03.2025).

31. Prohrama «Black Sea Cross-Border Cooperation» // Odeskyi natsionalnyi morskyy universytet. URL: <https://onmu.org.ua/ua/black-sea-cross-border-cooperation-ua.html>, (data zvernennia: 03.03.2025).

32. Horyzont Yevropa (Horizon Europe) – Prohrama Yevropeiskoho Soiuzu dlia naukovykh doslidzhen ta innovatsii // Yevropeiska komisiia. URL: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu>, (data zvernennia: 03.03.2025).

33. SUN4Ukraine: Ukrainski hromady zaprosuiutsia do uchasti u Misii YeS z klimatychno neitralnykh mist // Horizon Europe. URL:

<https://horizon-europe.org.ua>, (data zvernennia: 03.03.2025).

34. Kyiv Tsyfrovyi // Vikipediia: vilna entsyklopediia. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Київ_Цифровий, (data zvernennia: 03.03.2025).

Tatarenko H.V., Nikitina O.V. On the issue of legal support for paradiplomacy in ukraine: current state and directions for improvement. – Article.

The article examines the current state of legal support for paradiplomatic activity in Ukraine, taking into account the dynamics of decentralization processes, the country's European integration trajectory, and the challenges of wartime conditions. It is noted that paradiplomacy—as a form of external activity of local self-government bodies and regional authorities—is gradually acquiring a systemic nature, while simultaneously facing a number of legal, institutional, and procedural constraints. The article analyzes the main legislative acts regulating international interaction at the subnational level, including the Law of Ukraine “On International Territorial Cooperation,” the Law “On Foreign Economic Activity,” and other related regulatory documents. The authors emphasize the fragmented nature of the current legal framework, the absence of a unified registry of agreements concluded by local authorities, and the need for better coordination from central executive bodies, particularly the Ministry of Foreign Affairs. The article proposes directions for improving the legal mechanism of paradiplomacy in Ukraine, including the codification of relevant competences, the creation of a specialized unit within the Ministry of Foreign Affairs, the simplification of procedures for participation in international programs, and the inclusion of regional international cooperation as a priority in national regional development policy. It is concluded that legal modernization of paradiplomacy is a necessary condition for its further development as a tool for strengthening the international subjectivity of Ukrainian regions.

Keywords: paradiplomacy, decentralization, regions, international law, municipalities, legislation, external relations.

Авторська довідка.

Татаренко Галина Вікторівна – кандидат юридичних наук, професор кафедри публічного та приватного права, Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, +380501589273, tatarenko@snu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6291-4455>

Нікітіна Ольга Володимирівна – магістр права, olhanikitina@ukr.net +380953871296

Стаття надійшла до редакції 28 травня 2025 р.